

DECIZIA nr.358
din 26 mai 2022

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din
Codul penal

Nepublicată

Valer Dorneanu	- președinte
Cristian Deliorga	- judecător
Marian Enache	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Gheorghe Stan	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Elena-Simina Tănăsescu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Daniela Ramona Marișiu	- magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal, excepție ridicată de Roland Lucian Stoica în Dosarul nr.2380/63/2016 al Tribunalului Dolj – Secția penală, de Ioan Călin Abrudean în Dosarul nr.1867/85/2016 al Tribunalului Sibiu – Secția penală, de Marius Gabriel Smaranda în Dosarul nr.6010/215/2018 al Judecătoria Craiova – Secția penală, de Anghel Sandu în Dosarul nr.458/104/2019/a1 al Tribunalului Olt – Secția penală, de Ioan Huntai în Dosarul nr.11649/197/2018/a4 al Judecătoria Brașov – Secția penală, de Marius Gabriel Smaranda în Dosarul nr.1070/54/2019 al Curții de Apel Craiova – Secția penală și pentru cauze cu minori, de Vasile Dumitru în Dosarul nr.9928/279/2016 al Curții de Apel Bacău – Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, de Mititelu Adrian Marin în Dosarul nr.5997/63/2016 al Curții de Apel Craiova – Secția penală și pentru cauze cu minori, de Ștefan Emil Matei în Dosarul nr.46638/3/2015 al Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția penală și de Rodica Vlad în Dosarul nr.4708/101/2013 al Curții de Apel Craiova – Secția penală și pentru cauze cu minori.

2. Dezbaterile au avut loc în ședința publică din 5 mai 2022, în prezența reprezentanței Ministerului Public, procuror Nicoleta-Ecaterina Eucarie, a domnilor avocați Lucian Stuparu și Artin Sarchizian, precum și a domnului Vasile Dumitru, autor al excepției. Dezbaterile au fost consemnate în încheierea de ședință din acea dată, când Curtea a dispus conexarea Dosarelor nr.2743D/2019, nr.2744D/2019, nr.2981D/2019, nr.3129D/2019, nr.160D/2020, nr.584D/2020, nr.706D/2020, nr.793D/2020 și nr.838D/2020 la Dosarul nr.2741D/2019, care a fost primul înregistrat. Având în vedere cererea de întrerupere a deliberărilor pentru o mai bună studiere a problemelor ce formează obiectul cauzei, Curtea, în conformitate cu dispozițiile art.58 alin.(3) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a amânat pronunțarea pentru data de 17 mai 2022, respectiv 26 mai 2022, când a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, reține următoarele:

3. Prin Încheierea din 16 septembrie 2019, pronunțată în Dosarul nr.2380/63/2016, **Tribunalul Dolj – Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal**, excepție ridicată de Roland Lucian Stoica într-o cauză penală.

4. Prin Încheierea din 2 octombrie 2019, pronunțată în Dosarul nr.1867/85/2016, **Tribunalul Sibiu – Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal**, excepție ridicată de Ioan Călin Abrudean într-o cauză penală.

5. Prin Încheierea din 1 octombrie 2019, pronunțată în Dosarul nr.6010/215/2018, **Judecătoria Craiova – Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal**, excepție ridicată de Marius Gabriel Smaranda într-o cauză penală.

6. Prin Încheierea din 24 octombrie 2019, pronunțată în Dosarul nr.458/104/2019/a1, **Tribunalul Olt – Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal**, excepție ridicată de Anghel Sandu într-o cauză penală.

7. Prin Încheierea din 15 noiembrie 2019 (astfel cum a fost îndreptată prin Încheierea din 18 noiembrie 2019), pronunțată în Dosarul nr.11649/197/2018/a4, **Judecătoria Brașov – Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal**, excepție ridicată de Ioan Huntai într-o cauză penală.

8. Prin Încheierea din 5 decembrie 2019, pronunțată în Dosarul nr.1070/54/2019, **Curtea de Apel Craiova – Secția penală și pentru cauze cu minori a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal**, excepție ridicată de Marius Gabriel Smaranda, într-o cauză penală.

9. Prin Decizia nr.327 din 30 martie 2020, pronunțată în Dosarul nr.9928/279/2016, **Curtea de Apel Bacău – Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal**, excepție ridicată de Vasile Dumitru, într-o cauză penală.

10. Prin Încheierea din 29 mai 2020, pronunțată în Dosarul nr.5997/63/2016, **Curtea de Apel Craiova – Secția penală și pentru cauze cu minori a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal**, excepție ridicată de Mititelu Adrian Marin, într-o cauză penală.

11. Prin Decizia nr.289 din 22 mai 2020, pronunțată în Dosarul nr.46638/3/2015, **Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal**, excepție ridicată de Ștefan Emil Matei într-o cauză penală.

12. Prin Încheierea din 27 mai 2020, pronunțată în Dosarul nr.4708/101/2013, **Curtea de Apel Craiova – Secția penală și pentru cauze cu minori a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal**, excepție ridicată de Rodica Vlad într-o cauză penală.

13. **În motivarea excepției de neconstituționalitate**, autorii acesteia arată că, prin Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.518 din 25 iunie 2018, Curtea a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă care prevede întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea „oricărui act de procedură în cauză”, din cuprinsul dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal, este neconstituțională. În continuare, invocă prevederile art.147 alin.(1) din Constituție, precum și ale art.31 alin.(1) și (3) din Legea nr.47/1992 referitoare la efectele deciziilor Curții Constituționale, apreciind că după 45 de zile de la publicarea deciziei de admitere, instanțele judecătorești trebuiau să constate că dispozițiile art.155 alin.(1) din Codul penal și-au încetat efectele juridice.

14. Or, în practică, instanțele judecătorești au statuat că decizia Curții Constituționale este o decizie interpretativă, iar nu una pură și simplă de imediată aplicare. În acest context, apreciază că dispozițiile de lege criticate nu sunt clare, previzibile și predictibile, întrucât nu permit persoanei acuzate să cunoască în ce condiții și prin ce acte se întrerupe cursul prescripției răspunderii penale. Astfel, textul de lege criticat nu este suficient de clar și explicit stabilit la nivel legislativ, fapt ce are consecințe directe atât asupra persoanei aflate în ipoteza normei, cât și pentru instanța chemată să aprecieze cu privire la temeinicia și legalitatea solicitărilor.

15. Autorii excepției susțin că prescripția răspunderii penale este o cauză de stingere a răspunderii penale și, implicit, a acțiunii de tragere la răspundere penală, determinată și justificată de efectele trecerii timpului. Întreruperea cursului termenului de prescripție a răspunderii penale devine eficientă într-o manieră completă doar în condițiile reglementării unor pârghii legale de încunoștințare a persoanei în cauză cu privire la începerea unui nou termen de prescripție.

16. Autorii excepției apreciază că prescripția aparține dreptului penal material și este supusă atât exigențelor de calitate a legii, impuse prin prevederile constituționale ale art.1 alin.(5), cât și exigențelor ce decurg din principiul legalității incriminării și a pedepsei consfințit de art.23 alin.(12) din Constituție. Așa fiind, se impune a fi garantat caracterul previzibil al efectelor dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal, prin asigurarea posibilității de a cunoaște aspectul intervenirii întreruperii cursului prescripției răspunderii penale și al începerii cursului unui nou termen de prescripție.

17. În concluzie, autorii excepției consideră că dispozițiile art.155 alin.(1) din Codul penal sunt lipsite de previzibilitate, fiind contrare principiului legalității incriminării, întrucât în forma rămasă în vigoare după publicarea deciziei de admitere a Curții Constituționale și prin nepunerea dispozițiilor în acord cu Legea fundamentală în termenul constituțional, acestea nu permit persoanei acuzate de săvârșirea unei fapte penale să cunoască în ce condiții se întrerupe cursul prescripției.

18. **Tribunalul Dolj – Secția penală** apreciază că excepția de neconstituționalitate este întemeiată. Arată că prin Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018 Curtea a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă care prevede întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea „oricărui act de procedură în cauză”, din cuprinsul dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal, este neconstituțională. În continuare, invocând prevederile art.147 alin.(1) din Constituție, instanța judecătorească arată că legiuitorul nu a intervenit asupra prevederilor criticate, rămânând ca instanțele de judecată să aplice instituția prescripției răspunderii penale în urma propriilor interpretări, ceea ce duce invariabil la o practică neunitară la nivelul instanțelor, fapt ce contravine prevederilor art.1 alin.(5) și ale art.21 alin.(3) din Constituție.

19. **Tribunalul Sibiu – Secția penală** apreciază că excepția de neconstituționalitate este întemeiată. Arată că sintagma „cursul prescripției se întrerupe” din cuprinsul art.155 alin.(1) din Codul penal este lipsită de previzibilitate. Invocă dispozițiile art.8 alin.(4) și pe cele ale art.36 alin.(1) din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Apreciază că dispozițiile art.23 alin.(12) din Constituție impun garanția reglementării prin lege a incriminării faptelor și stabilirea sancțiunii corespunzătoare și, în mod implicit, obligația legiuitorului de a adopta legi care să respecte cerințele de calitate, care se circumscriu principiului legalității prevăzut de art.1 alin.(5) din Legea fundamentală.

20. **Judecătoria Craiova – Secția penală** arată că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, apreciind că trebuie să aplice Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018 conform cu considerentele acesteia la cazul dedus judecății. Pentru că există puncte de vedere diferite și pentru că există mai multe sesizări ale Curții Constituționale, instanța judecătorească arată că va sesiza instanța de contencios constituțional cu excepția de neconstituționalitate prin raportare la art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și la art.1 alin.(5), art.20, art.21 și art.126 alin.(1) din Constituție, pentru ca, în eventualitatea admiterii unei astfel de excepții, inculpatul să beneficieze de egalitate de tratament cu ceilalți inculpați aflați în situații similare, care au înțeles să sesizeze Curtea Constituțională.

21. **Tribunalul Olt – Secția penală** apreciază că excepția de neconstituționalitate este întemeiată. Pentru început, invocă jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului în ceea ce privește exigențele de claritate și previzibilitate ale legii. Așa fiind, apreciază că sintagma „cursul prescripției se întrerupe” din cuprinsul art.155 alin.(1) din Codul penal este imprevizibilă și neclară. Această situație își are originea în pasivitatea legiuitorului, care, după publicarea deciziei de admitere, nu a intervenit legislativ astfel cum prevăd dispozițiile constituționale. Arată că Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția penală, prin Decizia nr.174 din 15 mai 2019, a interpretat textul de lege criticat în sensul că s-a revenit la reglementarea întreruperii cursului prescripției în condițiile prevăzute de Codul penal din 1969.

22. Or, sub imperiul Codului penal anterior era unanim acceptat că întreruperea cursului prescripției răspunderii penale reprezintă încetarea curgerii termenului prescripției răspunderii penale, prin îndeplinirea de către organele judiciare competente, înainte de împlinirea termenului de prescripție, a oricărui act care, potrivit legii, trebuie comunicat învinuitului sau inculpatului în cursul urmăririi penale începute *in personam* și că aceste acte care întrerup prescripția trebuie să fie comunicate învinuitului sau inculpatului ori să fi fost efectuate în prezența acestuia. Ca urmare, în faza actelor premergătoare și a urmăririi penale efectuate *in rem*, cursul prescripției răspunderii penale nu se întrerupea. Așa fiind, ca urmare a deciziei de admitere, nu a dispărut din dreptul pozitiv instituția întreruperii cursului prescripției răspunderii penale, ci cauzele de întrerupere trebuie analizate prin raportare la cele statuate de instanța de contencios constituțional, în această categorie fiind incluse doar actele procedurale care îndeplinesc exigențele de previzibilitate, respectând principiul legalității incriminării, respectiv actele de procedură care, potrivit legii, se comunică suspectului/inculpatului.

23. Ca natură juridică, decizia de admitere nu are caracterul unei simple decizii prin care s-a declarat neconstituționalitatea unei norme, pentru a produce efectul unei abrogări atipice, ci acela al unei decizii prin care instanța de contencios constituțional a sancționat lipsa conformității cu Legea fundamentală a unei soluții legislative, pentru stabilirea efectelor acesteia fiind necesar un examen al considerentelor acesteia. Practic, Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018 nu se înscrie în tipologia deciziilor simple sau exprese, căci prin dispozitivul ei nu se sancționează neconstituționalitatea integrală sau parțială a unei legi ori a unei ordonanțe, ci doar a unei soluții legislative, ceea ce implică o interpretare a efectelor deciziei. Concluzionând, chiar dacă Decizia Curții Constituționale ar face parte din categoria deciziilor cu rezervă de interpretare (categorie care nu se limitează la deciziile care includ rezerva de interpretare în mod expres în dispozitiv), textul de lege criticat trebuie să fie concordant cu norma constituțională și din perspectiva clarității și predictibilității acestuia.

24. **Judecătoria Braşov – Secţia penală** apreciază că excepţia de neconstituţionalitate este întemeiată. Pentru început, invocă jurisprudenţa Curţii Constituţionale şi a Curţii Europene a Drepturilor Omului în ceea ce priveşte exigenţele de claritate şi previzibilitate ale legii. Susţine că, pe de o parte, formularea unui act normativ trebuie să permită persoanei interesate să prevadă în mod rezonabil conduita pe care trebuie să o adopte, iar, pe de altă parte, claritatea şi previzibilitatea sunt condiţii esenţiale ale calităţii şi constituţionalităţii normei juridice. Apreciază că dispoziţiile art.155 alin.(1) din Codul penal, respectiv sintagma „cursul prescripţiei se întrerupe”, se prezintă la acest moment într-o manieră total imprevizibilă, lipsa de reglementare a cazurilor şi a situaţiilor în care poate interveni întreruperea prescripţiei răspunderii penale fiind de natură să confere normei de drept penal, astfel cum este aceasta reglementată în prezent, un caracter neconstituţional. Soluţiile preconizate de acest text normativ nu trebuie aplicate în mod aleatoriu, legiuitorul fiind obligat să stabilească criteriile şi condiţiile clare şi precise. Or, dispoziţiile referitoare la întreruperea cursului prescripţiei răspunderii penale, astfel cum este reglementat de art.155 alin.(1) din Codul penal, după publicarea Deciziei Curţii Constituţionale nr.297 din 26 aprilie 2018, nu sunt suficient de clare şi explicit stabilite la nivel legislativ, având consecinţe directe atât asupra persoanei aflate în ipoteza normei, cât şi pentru instanţa chemată să aprecieze cu privire la temeinicia şi legalitatea solicitărilor.

25. **Curtea de Apel Craiova – Secţia penală şi pentru cauze cu minori**, în Dosarele nr.160D/2020 şi nr.706D/2020, nu şi-a exprimat opinia referitor la excepţia de neconstituţionalitate.

26. **Curtea de Apel Bacău – Secţia penală şi pentru cauze cu minori şi de familie** apreciază că excepţia de neconstituţionalitate este neîntemeiată. Arată că art.155 alin.(1) din Codul penal a mai constituit obiectul controlului de constituţionalitate, excepţie soluţionată prin Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018. Invocând cele statuate în decizia menţionată, instanţa judecătorească apreciază că excepţia de neconstituţionalitate este neîntemeiată.

27. **Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Secţia penală** apreciază că excepţia de neconstituţionalitate este întemeiată. Pentru început, invocă jurisprudenţa Curţii Constituţionale şi a Curţii Europene a Drepturilor Omului în ceea ce priveşte exigenţele de claritate şi previzibilitate ale legii. Susţine că, pe de o parte, formularea unui act normativ trebuie să permită persoanei interesate să prevadă în mod rezonabil conduita pe care trebuie să o adopte, iar, pe de altă parte, claritatea şi previzibilitatea sunt condiţii esenţiale ale calităţii şi constituţionalităţii normei juridice. Apreciază că dispoziţiile art.155 alin.(1) din Codul penal, respectiv sintagma „cursul prescripţiei se întrerupe”, se prezintă la acest moment într-o manieră total imprevizibilă, lipsa de reglementare a cazurilor şi a situaţiilor în care poate interveni întreruperea prescripţiei răspunderii penale fiind de natură să confere normei de drept penal, astfel cum este aceasta reglementată în prezent, un caracter neconstituţional. Soluţiile preconizate de acest text normativ nu trebuie aplicate în mod aleatoriu, legiuitorul fiind obligat să stabilească criteriile şi condiţiile clare şi precise. Or, dispoziţiile referitoare la întreruperea cursului prescripţiei răspunderii penale, astfel cum este reglementat de art.155 alin.(1) din Codul penal, după publicarea Deciziei Curţii Constituţionale nr.297 din 26 aprilie 2018, nu sunt suficient de clare şi explicit stabilite la nivel legislativ, având consecinţe directe atât asupra persoanei aflate în ipoteza normei, cât şi pentru instanţa chemată să aprecieze cu privire la temeinicia şi legalitatea solicitărilor.

28. **Curtea de Apel Craiova – Secţia penală şi pentru cauze cu minori**, în Dosarul nr.838D/2020, apreciază că excepţia de neconstituţionalitate este întemeiată. Pentru început, invocă jurisprudenţa Curţii Constituţionale şi a Curţii Europene a Drepturilor Omului în ceea ce priveşte exigenţele de claritate şi previzibilitate ale legii. Susţine că, pe de o parte, formularea unui act normativ trebuie să permită persoanei interesate să prevadă în mod rezonabil conduita pe care trebuie să o adopte, iar, pe de altă parte, claritatea şi previzibilitatea sunt condiţii esenţiale ale calităţii şi constituţionalităţii normei juridice. Apreciază că dispoziţiile art.155 alin.(1) din Codul penal, respectiv sintagma „cursul prescripţiei se întrerupe”, se prezintă la acest moment într-o manieră total imprevizibilă, lipsa de reglementare a cazurilor şi a situaţiilor în care poate interveni întreruperea prescripţiei răspunderii penale fiind de natură să confere normei de drept penal, astfel cum este aceasta reglementată în prezent, un caracter neconstituţional. Soluţiile preconizate de acest text normativ nu trebuie aplicate în mod aleatoriu, legiuitorul fiind obligat să stabilească criteriile şi condiţiile clare şi precise. Or, dispoziţiile referitoare la întreruperea cursului prescripţiei răspunderii penale, astfel cum este reglementat de art.155 alin.(1) din Codul penal, după publicarea Deciziei Curţii Constituţionale nr.297 din 26 aprilie 2018, nu sunt suficient de clare şi explicit stabilite la nivel legislativ, cu consecinţe directe atât asupra persoanei aflate în ipoteza normei, cât şi pentru instanţa chemată să aprecieze cu privire la temeinicia şi legalitatea solicitărilor.

29. Potrivit prevederilor art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, actele de sesizare au fost comunicate preşedinţilor celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului şi Avocatului Poporului, pentru a-şi exprima punctele de vedere asupra excepţiei de neconstituţionalitate.

30. **Guvernul**, exprimându-și punctul de vedere în Dosarul nr.584D/2020, face referire la paragraful 34 al Deciziei nr.297 din 26 aprilie 2018, arătând că instanța de contencios constituțional a identificat soluția legislativă conformă cu Legea fundamentală, respectiv cea potrivit căreia cursul prescripției răspunderii penale se întrerupe doar prin îndeplinirea unui act care, potrivit legii, trebuie comunicat suspectului sau inculpatului. Complexitatea reglementărilor, precum și necesitatea adaptării controlului de constituționalitate unor deziderate de securitate juridică au determinat ca exercitarea controlului de către Curtea Constituțională să conducă nu doar la pronunțarea unor soluții simple, prin care textele criticate să fie constatate a fi sau nu conforme Legii fundamentale, ci și a unor soluții complexe, prin care se indică inclusiv modul de interpretare a legislației conform Constituției. Deși dispozitivul acestei decizii nu este unul specific unei decizii de interpretare, acesta trebuie corelat cu considerentele, rezultând concluzia că decizia respectivă este una de interpretare prin care Curtea constată că este neconstituțională o anumită soluție legislativă, identificând însă interpretarea conformă Legii fundamentale. Printr-o jurisprudență constantă, Curtea Constituțională a stabilit că atât dispozitivul, cât și considerentele deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiecților de drept.

31. Pe de altă parte, prin înlăturarea, până la o viitoare intervenție legislativă, a instituției întreruperii cursului prescripției și aplicarea exclusiv a termenelor prevăzute de art.154 din Codul penal s-ar ajunge la o reducere a intervalului de timp în care se poate realiza tragerea la răspundere penală, fiind afectat echilibrul între dreptul statului de a trage la răspundere penală persoanele care săvârșesc infracțiuni și drepturile persoanelor care beneficiază de prescriptibilitatea răspunderii penale; de asemenea, ar fi afectat echilibrul între drepturile persoanelor inculpate pentru săvârșirea unei infracțiuni și drepturile persoanelor prejudiciate prin comiterea lor. Or, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut că prevederile din art.1 alin.(3) din Constituție, potrivit cărora „*România este stat de drept*”, impun legiuitorului obligația de a lua măsuri în vederea apărării ordinii și siguranței publice, prin adoptarea instrumentelor legale necesare în scopul prevenirii stării de pericol și a fenomenului infracțional, *cu excluderea oricăror reglementări de natură să ducă la încurajarea acestui fenomen*.

32. Totodată, susține că în cauza de față nu sunt incidente prevederile art.21 alin.(3) din Constituție și ale art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ce reglementează dreptul la un proces echitabil, în condițiile în care obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie o normă de drept penal substanțial, iar nu o reglementare de drept procesual penal, de natură a avea incidență în materia garanțiilor dreptului la un proces echitabil.

33. Prin urmare, se poate aprecia că instanța de contencios constituțional a stabilit că dispozițiile art.155 alin.(1) din Codul penal continuă să producă efecte, dar singurele acte care pot avea ca efect întreruperea cursului prescripției răspunderii penale sunt cele care se comunică suspectului sau inculpatului. În aceste condiții nu poate fi susținută lipsa de previzibilitate a textului criticat, cazul de întrerupere a cursului prescripției răspunderii penale fiind reconfigurat prin prisma interpretării Curții Constituționale. Așa fiind, apreciază că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal este neîntemeiată.

34. **Avocatul Poporului**, exprimându-și punctul de vedere în Dosarele nr.2741D/2019, nr.2743D/2019, nr.3129D/2019 și nr.160D/2020, arată că, prin Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal, Curtea Constituțională a constatat că soluția legislativă care prevede întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea „oricărui act de procedură în cauză”, din cuprinsul dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal, este neconstituțională. Instanța de contencios constituțional a statuat că prevederile art.155 alin.(1) din Codul penal sunt lipsite de previzibilitate și, totodată, contrare principiului legalității incriminării, întrucât sintagma oricărui act de procedură din cuprinsul acestora are în vedere și acte care nu sunt comunicate suspectului sau inculpatului, nepermițându-i acestuia să cunoască aspectul întreruperii cursului prescripției și al începerii unui nou termen de prescripție a răspunderii penale. În concluzie, Curtea Constituțională a constatat că *soluția legislativă anterioară*, prevăzută la art.123 alin.1 din Codul penal din 1969, *îndeplinea condițiile de previzibilitate* impuse prin dispozițiile constituționale analizate, întrucât prevedea întreruperea cursului prescripției răspunderii penale doar prin îndeplinirea unui act care, potrivit legii, trebuia comunicat, în cauza în care persoana vizată avea calitatea de învinuit sau inculpat.

35. Susține că deciziile Curții Constituționale pot fi clasificate, în funcție de conținutul lor, în decizii simple sau interpretative. Deciziile interpretative sunt definite ca fiind acele decizii care atribuie norme penale o anumită semnificație, pentru a o face compatibilă cu prevederile constituționale. Prin ele se impune o interpretare obligatorie a unui text de lege. Rațiunea acestor decizii este de a salva de la încetarea aplicabilității un text care are o problemă de constituționalitate, analizând interpretarea acestuia într-o direcție conformă cu dispozițiile Legii fundamentale. Astfel de

decizii au avantajul de a nu afecta conținutul normativ al textului controlat, ci doar înțelesul său contrar Constituției. În acest context general, al clasificării deciziilor Curții Constituționale, Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018 este mai mult decât o decizie de interpretare (care atribuie normelor criticate o anumită semnificație care le-ar face compatibile cu Constituția), respectiv este o decizie manipulativă prin care este transformată semnificația legii, pentru a nu lăsa un vid juridic cu consecințe păgubitoare, și o decizie substitutivă care indică norma care trebuie să o înlocuiască pe cea care a făcut obiectul controlului pentru ca principiul constituțional încălcat să fie respectat (este adecvată reglementarea criticată la exigențele constituționale)

36. Dispozițiile art.147 alin.(4) din Constituție consacră efectul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale. Textul constituțional are în vedere toate deciziile, indiferent de tipul acestora, simple sau interpretative. Totodată, art.31 alin.(1) din Legea nr.47/1992, republicată, stipulează că decizia prin care se constată neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau ordonanță în vigoare este definitivă și obligatorie. În consecință, toate deciziile Curții Constituționale au ca efect obligația organelor de aplicare a legilor de a se conforma acestora, în sensul de a nu aplica dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale, iar în cazul celor interpretative aceste organe trebuie să-și adapteze practica în conformitate cu interpretarea dată normei de către instanța de contencios constituțional. Astfel, în cazul deciziilor interpretative, norma a cărei constituționalitate s-a constatat își va înceta aplicabilitatea numai în ceea ce privește interpretarea neconformă exigențelor constituționale, aceasta urmând a funcționa limitat în sensul în care corespunde acestora. Față de cele de mai sus, apreciază că excepția de neconstituționalitate a art.155 alin.(1) din Codul penal, astfel cum a fost formulată, este inadmisibilă.

37. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând actele de sesizare, punctele de vedere al Guvernului și al Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, notele scrise depuse la dosare, concluziile procurorului, susținerile avocaților și ale autorului excepției prezente în ședința publică, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

38. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

39. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie dispozițiile art.155 alin.(1) din Codul penal cu următorul conținut: „*Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză.*”

40. Autorii excepției de neconstituționalitate susțin că textul criticat contravine prevederilor constituționale cuprinse în art.1 alin.(5) potrivit căruia, în România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie, art.11 alin.(1) referitor la dreptul internațional și dreptul intern, art.16 alin.(1) privind egalitatea în drepturi, art.20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, art.21 alin.(3), potrivit căruia părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, art.23 alin.(12) referitor la principiul legalității, art.52 cu privire la dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică, art.124 alin.(3) potrivit căruia judecătorii sunt independenți și se supun numai legii, și art.126 referitor la instanțele judecătorești. De asemenea, invocă prevederile art.6 și 7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

41. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că, prin **Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.518 din 25 iunie 2018, **a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă care prevede întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea „oricărui act de procedură în cauză”, din cuprinsul dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal, este neconstituțională.** Cu acel prilej, Curtea, plecând de la premisa potrivit căreia prescripția răspunderii penale aparține dreptului penal material, și nu dreptului procesual penal, fiind o cauză de înlăturare a răspunderii penale, a constatat că dispozițiile art.155 alin.(1) din Codul penal instituie o soluție legislativă de natură a crea persoanei care are calitatea de suspect sau de inculpat o situație juridică incertă referitoare la condițiile tragerii sale la răspundere penală pentru faptele săvârșite.

42. Curtea a reținut că prevederile art.155 alin.(1) din Codul penal sunt lipsite de previzibilitate și, totodată, contrare principiului legalității incriminării, întrucât sintagma „oricărui act de procedură” din cuprinsul acestora are în vedere și acte ce nu sunt comunicate suspectului sau inculpatului, nepermițându-i acestuia să cunoască aspectul întreruperii cursului prescripției și al începerii unui nou termen de prescripție a răspunderii sale penale.

43. Mai mult, Curtea a statuat că Codul penal în vigoare modifică sfera de aplicare a instituției răspunderii penale, în favoarea unui regim juridic mult mai permisiv al organelor judiciare, nu doar prin reglementarea regulii conform căreia orice act de procedură îndeplinit în cauză are ca efect întreruperea cursului termenului de prescripție a răspunderii penale, ci și prin majorarea termenului prescripției speciale, conform art.155 alin.(4) din Codul penal, la dublul termenului de prescripție prevăzut pentru fiecare categorie de infracțiuni, comparativ cu dispozițiile art.124 din Codul penal din 1969, care prevedeau împlinirea termenului prescripției speciale dacă termenul de prescripție era depășit cu încă jumătate.

44. Curtea a constatat că soluția legislativă anterioară, prevăzută la art.123 alin.1 din Codul penal din 1969, îndeplinea condițiile de previzibilitate impuse prin dispozițiile constituționale analizate în prezenta cauză, întrucât prevedea întreruperea cursului prescripției răspunderii penale doar prin îndeplinirea unui act care, potrivit legii, trebuia comunicat, în cauza în care persoana vizată avea calitatea de învinuit sau inculpat.

45. În acest context, Curtea observă că autorii excepției de neconstituționalitate susțin că **după publicarea Deciziei nr.297 din 26 aprilie 2018, precitată, legiuitorul nu a intervenit, potrivit art.147 alin.(1) din Legea fundamentală, în sensul punerii de acord a prevederilor declarate ca fiind neconstituționale cu dispozițiile Constituției** și reglementării cazurilor și situațiilor în care poate interveni întreruperea prescripției răspunderii penale, fapt ce a determinat lipsa de claritate și previzibilitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal.

46. Totodată, Curtea reține că **Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală**, prin Decizia nr.5 din 21 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.381 din 15 mai 2019, a respins ca inadmisibile sesizările formulate, prin care se solicita pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarelor chestiuni de drept: (1) „Dacă, în interpretarea art.155 alin.(1) din Codul penal, cauza de întrerupere a cursului prescripției răspunderii penale constând în îndeplinirea unor acte de procedură în cauză își produce efectele numai în cazul oricărui act de procedură care, potrivit legii, trebuie comunicat suspectului sau inculpatului în desfășurarea procesului penal”; (2) „Dacă actele de procedură îndeplinite anterior publicării în Monitorul Oficial al României a Deciziei nr.297/26.04.2018 a Curții Constituționale, cu respectarea art.155 alin.(1) din Codul penal, în forma în vigoare la data efectuării lor, au condus la întreruperea cursului prescripției răspunderii penale în cauzele aflate pe rol”; (3) „Dacă termenul de prescripție se întrerupe prin actele de procedură comunicate inculpatului sau acesta nu se mai întrerupe, nefiind legiferat în prezent prin ce acte se întrerupe cursul termenului prescripției”; (4) „Dacă actele de întrerupere a cursului termenului prescripției răspunderii penale îndeplinite sub imperiul Codului penal anterior sau al noului Cod penal până la data publicării Deciziei C.C.R. nr.297/2018 își produc efectele și ulterior acestei decizii”.

47. De asemenea, Curtea constată că, prin Decizia nr.25 din 11 noiembrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.86 din 6 februarie 2020, **Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii** a constatat că practica judiciară referitoare la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal privind întreruperea cursului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză, ulterior publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Deciziei Curții Constituționale nr.297 din 26 aprilie 2018, este *neunitară*. În cauză, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii a constatat că *nu este întrunită condiția de admisibilitate impusă de art.471 alin.(1) din Codul de procedură penală, întrucât cererea de recurs nu vizează interpretarea legii, respectiv a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal, ci stabilirea efectelor Deciziei Curții Constituționale nr.297 din 26 aprilie 2018 asupra acestui text de lege*. În concluzie, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii a respins, ca inadmisibil, recursul în interesul legii declarat de către procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, privind „interpretarea și aplicarea dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal privind întreruperea cursului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză, ulterior publicării în Monitorul Oficial a Deciziei Curții Constituționale nr.297 din 26 aprilie 2018”.

48. Analizând cele două decizii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, Curtea Constituțională observă că, referitor la Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018, [din punctele de vedere exprimate de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, de curțile de apel și instanțele din circumscriptiile acestora, de facultățile de drept, de specialiștii consultați etc.] rezultă conturarea a două opinii ce plasează decizia anterior amintită fie în categoria deciziilor de admitere simple/extreme, fie în categoria deciziilor de admitere interpretative/cu rezervă de interpretare.

49. Astfel, calificarea *Deciziei Curții Constituționale nr.297 din 26 aprilie 2018* fie ca simplă, fie ca interpretativă a determinat și asocierea anumitor efecte acestui act al instanței de contencios constituțional, cu consecința apariției unei practici judiciare neunitare. În această privință, Curtea reține că, în literatura de specialitate, deciziile pronunțate de către instanța de contencios constituțional erau împărțite în două categorii, și anume *decizii simple* și *decizii intermediare*, în această din urmă categorie fiind incluse *deciziile interpretative* și *deciziile manipulative*. **Deciziile simple**, numite și „*decizii extreme*”, erau calificate ca acele decizii prin care se constată, după caz, constituționalitatea sau neconstituționalitatea dispoziției legale criticate. În ceea ce privește categoria **deciziilor intermediare**, s-a precizat că aceasta se compune din *deciziile interpretative* (acele decizii în al căror dispozitiv regăsim sintagmele „în măsura în care”, „dacă și în condițiile în care”) și *deciziile manipulative* (acele decizii care sunt mai mult decât deciziile de interpretare, ele propunându-și să transforme semnificația legii, pentru a nu lăsa un „vid juridic” cu „consecințe păgubitoare”).

50. În acest context, Curtea reține că atât practica judiciară, cât și literatura de specialitate au apreciat că stabilirea efectelor deciziilor Curții Constituționale este indisolubil legată de stabilirea naturii/tipologiei deciziei respective. Cu alte cuvinte, s-a considerat că a stabili că o decizie este simplă/extremă sau interpretativă/cu rezervă de interpretare dezbătute inclusiv răspunsul la întrebarea dacă este necesară/obligatorie intervenția legiuitorului pentru a pune de acord cu Constituția, în sensul celor constatate de către instanța de contencios constituțional, a acelor dispoziții constatate ca fiind neconstituționale. Astfel, s-a apreciat că, de regulă, stabilirea naturii de decizie simplă/extremă determină necesitatea/obligatia legiuitorului de a interveni legislativ, pe când atribuirea naturii de decizie interpretativă/cu rezervă de interpretare nu naște o astfel de obligație, ci determină, mai degrabă, o obligație a organelor judiciare (și a celorlalte organe chemate să aplice legea) de a interpreta decizia Curții și de a-i stabili efectele pentru a o aplica la cazul concret.

51. Curtea constată că a reținut în jurisprudența sa constantă că „atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiecților de drept. În consecință, atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează, în aplicarea legii criticate, să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul prezentei decizii” (Decizia nr.206 din 29 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.350 din 13 iunie 2013).

52. Din această perspectivă, Curtea observă că evocarea obligativității atât a dispozitivului, cât și a considerentelor reprezintă o metodă utilizată de instanța de contencios constituțional nu doar în ceea ce privește așa-zisa categorie a deciziilor interpretative/cu rezervă de interpretare, ci în ceea ce privește toate deciziile pronunțate de către aceasta. Astfel, Curtea constată că atât obligativitatea dispozitivului, cât și a considerentelor reprezintă un principiu ce însoțește toate deciziile Curții Constituționale, indiferent de soluția pronunțată prin acestea. Așa fiind, Curtea subliniază faptul că, deși în anumite cazuri o decizie a Curții Constituționale poate fi aplicată la speța dedusă judecării într-un mod conform considerentelor sale, demers pe deplin posibil independent de intervenția legiuitorului, aceasta nu presupune o înlăturare a obligației acestuia din urmă de a interveni legislativ inclusiv în cazul deciziilor interpretative/cu rezervă de interpretare.

53. În acest context, Curtea observă că lipsa de intervenție a legiuitorului în cazul pronunțării unor decizii de admitere (indiferent de tipologia acestora) și implicațiile acestei pasivități, îndeosebi în materie penală, au determinat nașterea unei practici judiciare ce tinde la adoptarea unei soluții de suplinire a competențelor legiuitorului, prin identificarea ansamblului legislativ și aplicarea acestuia, de multe ori prin analogie, la cazul dat. Astfel, încercarea organelor judiciare, justificată de neîndeplinirea de către legiuitor a obligației constituționale prevăzute de art.147 alin.(1) și (4) din Constituție, de a da un efect normei în forma rămasă după pronunțarea deciziei Curții Constituționale duce de multe ori la o aplicare neunitară a acestei norme.

54. Având în vedere aceste aspecte, Curtea apreciază că, într-adevăr, un element esențial în astfel de situații este **stabilirea naturii deciziei pronunțate de Curtea Constituțională, în sensul încadrării sale fie în categoria deciziilor simple/extreme, fie în categoria deciziilor interpretative/cu rezervă de interpretare. În egală măsură, Curtea constată că este important a stabili în ce măsură norma sancționată prin decizia pronunțată de către instanța de contencios constituțional este aptă să funcționeze fără intervenția ulterioară a legiuitorului, într-o manieră care să nu permită arbitrarul sau o aplicare diferențiată de la caz la caz.** Cu alte cuvinte, trebuie analizat dacă ansamblul legislativ pe care considerentele și dispozitivul unei decizii a Curții Constituționale se grefează oferă toate elementele necesare aplicării acestuia într-un mod previzibil, în ciuda pasivității legiuitorului.

55. Plecând de la aceste premise, Curtea reține că **Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018 sancționează „soluția legislativă” pe care textul de lege criticat o conținea, astfel că, aplicând criteriile tradiționale/clasice, aceasta nu va putea fi încadrată în categoria deciziilor**

interpretative/cu rezervă de interpretare. De altfel, dispozitivul deciziei nici nu cuprinde sintagma specifică unei decizii prin care se stabilește interpretarea constituțională a normei.

56. În acest context, **în categoria deciziilor prin care instanța de contencios constituțional a sancționat „o soluție legislativă”**, Curtea identifică, după cum urmează: (1) decizii ce se referă la *lipsa din legislație a unor condiții ce trebuie îndeplinite sau a unor situații ce ar fi trebuit prevăzute* [Decizia nr.22 din 17 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.159 din 3 martie 2017, prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate și s-a constatat că este neconstituțională soluția legislativă reglementată de dispozițiile art.220 alin.(1) din Codul de procedură penală, care permite luarea măsurii arestului la domiciliu, în condițiile în care anterior inculpatul a fost arestat preventiv sau la domiciliu în aceeași cauză, în lipsa unor temeuri noi care fac necesară privarea sa de libertate; Decizia nr.535 din 24 septembrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1026 din 20 decembrie 2019, prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate și s-a constatat că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art.589 alin.(1) lit.b) fraza întâi teza a doua din Codul de procedură penală, care exclude bărbatul condamnat care are un copil mai mic de un an de la posibilitatea amânării executării pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață, este neconstituțională]; (2) decizii ce au în vedere soluția legislativă ce *reiese din utilizarea în cuprinsul unui text a unei sintagme* [de exemplu, Decizia nr.166 din 17 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.264 din 21 aprilie 2015, prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate și s-a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art.549¹ alin.(3) din Codul de procedură penală, potrivit căreia judecătorul de cameră preliminară se pronunță „în camera de consiliu, fără participarea procurorului ori a persoanelor prevăzute la alin.(2)”, este neconstituțională; Decizia nr.542 din 14 iulie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.707 din 21 septembrie 2015, prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.431 alin.(1) din Codul de procedură penală și s-a constatat că soluția legislativă potrivit căreia admisibilitatea în principiu a contestației în anulare se examinează de către instanță „fără citarea părților” este neconstituțională]; (3) decizii ce sancționează *omisiunea de incriminare a unei fapte* [de exemplu, Decizia nr.224 din 4 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.427 din 9 iunie 2017, prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate și s-a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art.335 alin.(1) din Codul penal, care nu incriminează fapta de conducere pe drumurile publice a unui tractor agricol sau forestier, fără permis de conducere, este neconstituțională]; (4) decizii ce sancționează *lipsa căii de atac* [de exemplu, Decizia nr.540 din 12 iulie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.841 din 24 octombrie 2016, prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate și s-a constatat că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art.434 alin.(1) teza întâi din Codul de procedură penală, care exclude atacarea cu recurs în casație a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție, ca instanță de apel, este neconstituțională; Decizia nr.421 din 23 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.661 din 27 iulie 2020, prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate și s-a constatat că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art.146¹ din Codul de procedură penală, care nu permite contestarea legalității măsurii referitoare la obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane de către persoana vizată de aceasta, care nu are calitatea de inculpat, este neconstituțională; Decizia nr.244 din 6 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.529 din 6 iulie 2017, prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate și s-a constatat că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art.145 din Codul de procedură penală, care nu permite contestarea legalității măsurii supravegherii tehnice de către persoana vizată de aceasta, care nu are calitatea de inculpat, este neconstituțională].

57. Așa fiind, având în vedere cele anterior expuse, Curtea observă că, *în ceea ce privește deciziile prin care se constată neconstituționalitatea „unei soluții legislative”, există situații în care, în ciuda tăcerii legiuitorului, ansamblul normativ în vigoare oferă toate elementele legislative necesare, fapt ce permite aplicarea acestor norme într-un mod previzibil și unitar*. Luând drept exemplu Decizia nr.535 din 24 septembrie 2019, Curtea observă că după publicarea acesteia, deși legiuitorul nu a intervenit pentru modificarea textului (a cărui soluție legislativă a fost sancționată din perspectivă constituțională), ansamblul normativ în vigoare permite aplicarea dispozițiilor art.589 din Codul de procedură penală de către organele judiciare, deoarece acestea prevăd titularii formulării cererii, efectele hotărârii pronunțate, calea de atac etc., reglementare ce face posibilă o aplicare previzibilă a deciziei Curții Constituționale.

58. Pe de altă parte, pot exista situații *în care, în ciuda unei reglementări cuprinzătoare, care, în principiu, ar permite aplicarea previzibilă a normei sancționate prin decizia Curții, acest lucru devine imposibil de realizat în condițiile în care acest deziderat s-ar transforma într-o încălcare a unor drepturi/libertăți fundamentale*. Luând drept exemplu Decizia nr.224 din 4 aprilie 2017, Curtea observă că legiuitorul nu a intervenit după publicarea acesteia pentru modificarea soluției legislative

cuprinse în art.335 alin.(1) din Codul penal în sensul incriminării faptei de conducere pe drumurile publice a unui tractor agricol sau forestier, fără permis de conducere. Cu toate că ansamblul normativ în vigoare este susceptibil a permite aplicarea deciziei anterior menționate, acest lucru nu poate fi realizat deoarece s-ar ajunge la încălcarea principiului legalității incriminării infracțiunilor și a pedepselor. În acest sens, prin Decizia nr.11 din 12 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.479 din 26 iunie 2017, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a admis sesizarea și a stabilit că „în interpretarea noțiunii de «autovehicul», prevăzută de art.334 alin.(1) din Codul penal și art.335 alin.(1) din Codul penal, raportat la art.6 pct.6 și pct.30 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.195/2002, modificată și completată prin Ordonanța Guvernului nr.21/26.08.2014, conducerea pe drumurile publice a unui tractor agricol sau forestier neînmatriculat/neînregistrat potrivit legii sau de către o persoană care nu posedă permis de conducere nu întrunește condițiile de tipicitate ale infracțiunilor prevăzute de art.334 alin.(1) din Codul penal, respectiv de art.335 alin.(1) din Codul penal”.

59. În fine, Curtea observă că sunt cazuri în care ansamblul normativ în vigoare nu oferă toate elementele legislative necesare aplicării previzibile a normelor sancționate prin deciziile Curții Constituționale care au constatat neconstituționalitatea unor soluții legislative. Un astfel de exemplu este Decizia nr.244 din 6 aprilie 2017, prin care Curtea a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art.145 din Codul de procedură penală, care nu permite contestarea legalității măsurii supravegherii tehnice de către persoana vizată de aceasta, care nu are calitatea de inculpat, este neconstituțională. Or, se poate observa că după publicarea deciziei legiuitorul nu a intervenit pentru modificarea soluției legislative cuprinse în art.145 din Codul de procedură penală în sensul reglementării aspectelor esențiale ce țin de exercitarea acestei acțiuni în instanță, astfel că norma sancționată de Curtea Constituțională nu poate produce efecte juridice în sensul celor statuate de instanța de contencios constituțional decât după intervenția legiuitorului.

60. Având în vedere aceste aspecte, Curtea apreciază că **trebuie stabilit în ce măsură ansamblul legislativ în vigoare este apt să determine o aplicare clară și previzibilă a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal, astfel cum acestea au fost sancționate prin Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018.**

61. Mai întâi, Curtea constată că, prin efectele pe care le produce, Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018 împrumută natura juridică a unei decizii simple/extreme, întrucât, constatând neconstituționalitatea faptului că întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale se realiza prin îndeplinirea „oricărui act de procedură în cauză”, Curtea a sancționat unica soluție legislativă pe care dispozițiile art.155 alin.(1) din Codul penal o reglementau.

62. Pe de altă parte, Curtea observă că atât o parte a practicii judiciare, cât și o parte a literaturii de specialitate, plecând de la conținutul paragrafului 34 al deciziei anterior menționate, au apreciat, prin analogie cu dispozițiile din vechiul Cod penal, că, în ceea ce privește cauza de întrerupere a cursului prescripției răspunderii penale constând în îndeplinirea unor acte de procedură în cauză, aceasta își produce efectele numai în cazul oricărui act de procedură care, potrivit legii, trebuie comunicat suspectului sau inculpatului în desfășurarea procesului penal.

63. În aceste condiții, Curtea reține că vechiul Cod de procedură penală reglementa la art.224 instituția actelor premergătoare, care erau efectuate de către organul de urmărire penală în vederea începerii urmăririi penale. De menționat că, potrivit reglementării anterioare, procesul penal nu debuta la momentul începerii urmăririi penale, ci din momentul efectuării actelor premergătoare, etapă în cadrul căreia era permisă efectuarea de acte procedurale. Potrivit art.228 alin.1 din Codul de procedură penală din 1968, organul de urmărire penală sesizat în vreunul dintre modurile prevăzute la art.221 din același act normativ dispunea prin rezoluție începerea urmăririi penale când din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor premergătoare efectuate nu rezulta vreunul dintre cazurile de împiedicare a punerii în mișcare a acțiunii penale prevăzute la art.10 din același cod. Începerea urmăririi penale, potrivit vechiului Cod de procedură penală, era însoțită de atribuirea calității de învinuit. Astfel, potrivit art.229 alin.1 din Codul de procedură penală din 1968, persoana față de care se efectua urmărirea penală se numea învinuit cât timp nu era pusă în mișcare acțiunea penală împotriva sa. Potrivit art.23 alin.1 din Codul de procedură penală din 1968, după punerea în mișcare a acțiunii penale, persoana dobândește calitatea de inculpat.

64. Spre deosebire de vechea reglementare, noul Cod de procedură penală reglementează la art.305 alin.(1), faptul că organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la fapta săvârșită ori a cărei săvârșire se pregătește, chiar dacă autorul este indicat sau cunoscut (urmărire penală *in rem*). Doar atunci când există probe din care să rezulte bănuiala rezonabilă că o anumită persoană a săvârșit fapta pentru care s-a început urmărirea penală și nu există vreunul dintre cazurile prevăzute la art.16 alin.(1) din Codul de procedură penală, organul de urmărire penală dispune ca urmărirea penală să se efectueze în continuare față de aceasta, care

dobândește calitatea de suspect (urmărirea penală *in personam*). Astfel, spre deosebire de vechea reglementare, potrivit căreia începerea urmăririi penale era dispusă cu privire la cauză (adică atât cu privire la faptă, cât și la persoană), potrivit noii reglementări, organul de urmărire penală este obligat să dispună, în condițiile respectării dispozițiilor legale referitoare la sesizarea sa, începerea urmăririi penale cu privire la faptă, iar nu la o anumită persoană. Abia în condițiile prevăzute de art.305 alin.(3) din Codul de procedură penală se poate dispune urmărirea penală *in personam*, ce are ca efect, printre altele, atribuirea calității de suspect unei anumite persoane. Punerea în mișcare a acțiunii penale, potrivit art.309 din Codul de procedură penală, determină atribuirea calității de inculpat persoanei în cauză (suspectului).

65. În acest context, Curtea reține că erau calificate drept cauze de întrerupere a cursului prescripției răspunderii penale constând în îndeplinirea unor acte în cauză, potrivit Codului penal din 1969, următoarele: înmânarea unui exemplar al mandatului de arestare, comunicarea faptei pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală, prezentarea materialului de urmărire penală, citarea părții, comunicarea de copii de pe dispozitivul hotărârii părților care au lipsit atât la judecată, cât și la pronunțare. S-a considerat, totodată, că, deși legea nu prevedea expres, pe lângă actele procesuale comunicate învinutului sau inculpatului, au efect întrerupător de prescripție și actele efectuate în prezența acestora (de exemplu, luarea interogatoriului, ascultarea unui martor, rezolvarea unei cereri de către instanță etc.).

66. Având în vedere aceste considerente, Curtea observă că modalitatea de reglementare a structurii procesului penal este diferită în cele două coduri de procedură penală, noua reglementare renunțând la anumite instituții de drept procesual penal și introducând noi etape procesual penale cu caracteristici proprii. Așa fiind, Curtea constată că modalitatea de reglementare diferită a procesului penal în cele două acte normative face necesară intervenția legiuitorului, ori de câte ori sunt necesare adaptarea și concilierea opțiunilor legislative/jurisprudențiale anterioare, indicate de către instanța de contencios constituțional, cu noua structură a procesului penal.

67. În continuare, Curtea reține că în Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018, paragrafele 22 și 23, a subliniat necesitatea analizării instituției prescripției răspunderii penale dintr-o dublă perspectivă, această dualitate fiind esențială și în ceea ce privește analiza instituției întreruperii termenului cursului prescripției. Astfel, Curtea a reținut că instituția prescripției răspunderii penale „înstituie, pe de o parte, un termen de decădere a organelor judiciare din dreptul de a trage la răspundere penală persoanele care săvârșesc infracțiuni, iar, pe de altă parte, un termen, apreciat de legiuitor ca fiind suficient de mare, pentru ca societatea să uite faptele de natură penală săvârșite și efectele acestora, ca urmare a diminuării treptate a impactului lor asupra relațiilor sociale”. Așa fiind, Curtea a considerat că întreruperea cursului termenului de prescripție a răspunderii penale reprezintă, pe de o parte, o soluție juridică de repunere a organelor judiciare într-un nou termen, integral, de prescripție, în care își pot exercita rolul activ, conferit de dispozițiile art.5 din Codul de procedură penală, de stabilire a adevărului, în cauzele penale, iar, pe de altă parte, o manieră prin care societatea, prin intermediul organelor statului, aduce la cunoștința suspectului sau a inculpatului că fapta de natură penală pe care a săvârșit-o nu și-a pierdut rezonanța socială avută în momentul comiterii sale. Curtea reține că, deși repunerea în termenul de prescripție este un instrument oferit organelor judiciare, necesar îndeplinirii rolului lor și împiedicării tergiversării soluționării procesului penal prin exercitarea cu rea-credință a drepturilor procesuale de către suspect sau inculpat, aceasta nu poate fi convertită într-un instrument care să justifice pasivitatea acestor organe în îndeplinirea obligațiilor lor legale. Prin urmare, Curtea observă că instituția prescripției răspunderii penale are, în egală măsură, rolul de a împiedica tergiversarea realizării urmăririi penale și a desfășurării procesului penal cu consecința tragerii la răspundere penală a persoanelor ce se fac vinovate de săvârșirea faptelor penale.

68. În continuare, Curtea constată că, în paragraful 34 al Deciziei nr.297 din 26 aprilie 2018 a evidențiat faptul că soluția legislativă din Codul penal din 1969 îndeplinea exigențele de claritate și previzibilitate, întrucât prevedea întreruperea cursului prescripției răspunderii penale doar prin îndeplinirea unui act care, potrivit legii, trebuia comunicat, în cauza în care persoana vizată avea calitatea de învinuit sau inculpat. Curtea observă însă că indicarea soluției legislative din actul normativ anterior a avut rol orientativ și, în niciun caz nu i se poate atribui o natură absolută, în sensul obligării adoptării de către legiuitor a unei norme identice cu cea conținută de Codul penal din 1969. Astfel, Curtea subliniază că, deși a sancționat soluția legislativă prevăzută de art.155 alin.(1) din Codul penal deoarece aceasta prevedea că se poate întrerupe cursul prescripției prin efectuarea de acte procedurale care nu sunt cunoscute suspectului sau inculpatului, prin comunicare sau prin prezența acestuia la efectuarea lor, Curtea nu a impus ca toate actele care se comunică suspectului sau inculpatului sau toate actele care presupun participarea suspectului sau inculpatului să fie privite ca acte care sunt apte să întrerupă cursul prescripției răspunderii penale, stabilirea acestora intrând

în competența legiuitorului, cu condiția esențială ca acestea să îndeplinească exigențele menționate de către instanța de contencios constituțional.

69. De altfel, Curtea, în jurisprudența sa, a statuat că Parlamentul este liber să decidă cu privire la politica penală a statului, în virtutea prevederilor art.61 alin.(1) din Constituție în calitate de unică autoritate legiuitoare a țării. Totodată, Curtea a recunoscut că, în acest domeniu, legiuitorul se bucură de o marjă de apreciere destul de întinsă, având în vedere că acesta se află într-o poziție care îi permite să aprecieze, în funcție de o serie de criterii, necesitatea unei anumite politici penale (Decizia nr.405 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.517 din 8 iulie 2016, paragraful 66).

70. Tocmai având în vedere sfera de competență a legiuitorului, **Curtea constată că, în paragraful 34 al Deciziei nr.297 din 26 aprilie 2018, a evidențiat reperatele comportamentului constituțional pe care legiuitorul, iar nu organele judiciare, avea obligația să și-l însușească, acesta, în temeiul art.147 din Constituție, fiind obligat să intervină legislativ și să stabilească clar și previzibil cazurile de întrerupere a cursului prescripției răspunderii penale.** De altfel, prin aceeași decizie, Curtea a indicat ca punct de reper inclusiv jurisprudența Curții Federale de Justiție (Bundesgerichtshof - BGH), care a afirmat în jurisprudența sa că dispozițiile de drept penal care reglementează întreruperea termenului de prescripție se interpretează ca excepții atent definite și, prin urmare, nu se pretează la interpretări extinse; așadar, instanțele obișnuite nu pot, pe propria răspundere, să dezvolte legea prin analogie (conform Deciziilor Curții Federale de Justiție în materie penală, Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Strafsachen - BGHSt 28, 381 <382> ; BGH, Ordonanța din 29.09.2004 - 1 StR 565/03 -; Ordonanța din 16.06.2008 - 3 StR 545/07 -; Ordonanța din 10.08.2017 - 2 StR 227/17 -).

71. Or, Curtea observă că, prin tăcerea legiuitorului, identificarea cazurilor de întrerupere a cursului prescripției răspunderii penale a rămas o operațiune realizată de către organul judiciar, ajungându-se la o nouă situație lipsită de claritate și previzibilitate, situație ce a determinat inclusiv aplicarea diferită la situații similare a dispozițiilor criticate (fapt confirmat prin constatarea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a existenței unei practici neunitare). Astfel, lipsa de intervenție a legiuitorului a determinat în sarcina organului judiciar necesitatea de a se substitui acestuia prin conturarea cadrului normativ aplicabil în situația întreruperii cursului prescripției răspunderii penale și, implicit, aplicarea legii penale prin analogie. Or, Curtea a statuat constant, în jurisprudența sa, că prevederile art.61 alin.(1) din Constituție stabilesc că „Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării”, iar competența de legiferare a acestuia cu privire la un anumit domeniu nu poate fi limitată dacă legea astfel adoptată respectă exigențele Legii fundamentale (Decizia nr.308 din 28 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.309 din 9 mai 2012). Totodată, Curtea a statuat că a permite celui care interpretează și aplică legea penală, în absența unei norme exprese, să stabilească el însuși regula după care urmează să rezolve un caz, luând ca model o altă soluție pronunțată într-un alt cadru reglementat, reprezintă o aplicare prin analogie a legii penale. Or, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții Constituționale, art.7 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și art.23 alin.(12) din Legea fundamentală, care consacră principiul legalității incriminării și pedepsei (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), pe lângă interzicerea, în mod special, a extinderii conținutului infracțiunilor existente asupra unor fapte care, anterior, nu constituiau infracțiuni, prevăd și principiul potrivit căruia legea penală nu trebuie interpretată și aplicată extensiv în defavoarea acuzatului, de exemplu, prin analogie.

72. Așa fiind, Curtea constată că ansamblul normativ în vigoare nu oferă toate elementele legislative necesare aplicării previzibile a normei sancționate prin Decizia nr.297 din 26 aprilie 2018. Astfel, deși Curtea Constituțională a făcut trimitere la vechea reglementare, evidențiind reperatele unui comportament constituțional pe care legiuitorul avea obligația să și-l însușească, aplicând cele statuate de Curte, acest fapt nu poate fi interpretat ca o permisiune acordată de către instanța de contencios constituțional organelor judiciare de a stabili ele însele cazurile de întrerupere a prescripției răspunderii penale.

73. În consecință, Curtea constată că, în condițiile stabilirii naturii juridice a Deciziei nr.297 din 26 aprilie 2018 ca decizie simplă/extremă, în absența intervenției active a legiuitorului, obligatorie potrivit art.147 din Constituție, pe perioada cuprinsă între data publicării respectivei decizii și până la intrarea în vigoare a unui act normativ care să clarifice norma, prin reglementarea expresă a cazurilor apte să întrerupă cursul termenului prescripției răspunderii penale, fondul activ al legislației nu conține vreun caz care să permită întreruperea cursului prescripției răspunderii penale.

74. Curtea constată că o astfel de consecință este rezultatul nerespectării de către legiuitor a obligațiilor ce îi revin potrivit Legii fundamentale și a pasivității sale, chiar și în ciuda faptului că deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție semnalau încă din anul 2019 practica neunitară rezultată

din lipsa intervenției legislative. De asemenea, Curtea subliniază că rațiunea care a stat la baza pronunțării Deciziei nr.297 din 26 aprilie 2018 nu a fost înlăturarea termenelor de prescripție a răspunderii penale sau înlăturarea instituției întreruperii cursului acestor termene, ci alinierea dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal la exigențele constituționale. Astfel, Curtea observă că termenele de prescripție generală reglementate de dispozițiile art.154 din Codul penal nu sunt afectate de deciziile Curții Constituționale.

75. În acest context, Curtea constată că situația creată prin pasivitatea legiuitorului, consecutivă publicării deciziei de admitere amintite, reprezintă o încălcare a prevederilor art.1 alin.(3) și (5) din Legea fundamentală, care consacră caracterul de stat de drept al statului român, precum și supremația Constituției. Aceasta, deoarece prevalența Constituției asupra întregului sistem normativ reprezintă principiul crucial al statului de drept. Or, garant al supremației Legii fundamentale este însăși Curtea Constituțională, prin deciziile pe care le pronunță, astfel că neglijarea constatărilor și dispozițiilor cuprinse în deciziile acesteia determină fragilizarea structurii constituționale ce trebuie să caracterizeze statul de drept (în același sens, Decizia nr.230 din 28 aprilie 2022, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.519 din 26 mai 2022).

76. Așadar, Curtea constată că, în cazul de față, legiuitorul a nesocotit prevederile art.147 alin.(4) din Constituție, ignorând efectele obligatorii ale Deciziei nr.297 din 26 aprilie 2018 cu consecința creării unui viciu de neconstituționalitate mai grav generat de aplicarea neunitară a textului de lege „*cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea*”, care, în mod evident, nu prevede niciun caz de întrerupere a cursului prescripției răspunderii penale. Pentru restabilirea stării de constituționalitate este necesar ca legiuitorul să clarifice și să detalieze prevederile referitoare la încetarea cursului prescripției răspunderii penale, în spiritul celor precizate în considerentele deciziei anterior menționate.

77. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și ale art.1-3, al art.11 alin.(1) lit.A.d) și al art.29 din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi*,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Roland Lucian Stoica în Dosarul nr.2380/63/2016 al Tribunalului Dolj – Secția penală, de Ioan Călin Abrudean, în Dosarul nr.1867/85/2016 al Tribunalului Sibiu – Secția penală, de Marius Gabriel Smaranda în Dosarul nr.6010/215/2018 al Judecătoria Craiova – Secția penală, de Anghel Sandu în Dosarul nr.458/104/2019/a1 al Tribunalului Olt – Secția penală, de Ioan Huntai în Dosarul nr.11649/197/2018/a4 al Judecătoria Brașov – Secția penală, de Marius Gabriel Smaranda în Dosarul nr.1070/54/2019 al Curții de Apel Craiova – Secția penală și pentru cauze cu minori, de Vasile Dumitru în Dosarul nr.9928/279/2016 al Curții de Apel Bacău – Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, de Mititelu Adrian Marin în Dosarul nr.5997/63/2016 al Curții de Apel Craiova – Secția penală și pentru cauze cu minori, de Ștefan Emil Matei în Dosarul nr.46638/3/2015 al Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția penală și de Rodica Vlad în Dosarul nr.4708/101/2013 al Curții de Apel Craiova – Secția penală și pentru cauze cu minori și constată că dispozițiile art.155 alin.(1) din Codul penal sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului, Tribunalului Dolj – Secția penală, Tribunalului Sibiu – Secția penală, Judecătoria Craiova – Secția penală, Tribunalului Olt – Secția penală, Judecătoria Brașov – Secția penală, Curții de Apel Craiova – Secția penală și pentru cauze cu minori, Curții de Apel Bacău – Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 26 mai 2022.

* **Cu opinia separată a doamnelor judecător Livia-Doina Stanciu și Elena-Simina Tănăsescu, în sensul celei formulate la Decizia nr.297 din 26.04.2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.518/25.06.2018.**